

UDENRIGSMINISTERIET

EUPOL, sagsnr.: 25/19575
Den 14. maj 2025

Kommissionens forslag til midtvejsevaluering af samhørighedspolitikken

SAMLENOTAT

1. Kommissionens forslag til midtvejsevaluering af samhørighedspolitikken

2

1. Kommissionens forslag til midtvejsevaluering af samhørighedspolitikken

KOM(2025) 123 final, KOM(2025) 164 final.

Nyt notat

1. Resumé

Kommissionen har ifm. midtvejsevalueringen af samhørighedspolitikken den 1. april 2025 fremsat forslag med det formål at sikre bedre overensstemmelse mellem medlemslandenes udmøntning af samhørighedsmidler og EU's nye strategiske prioriteter.

Med forslag KOM(2025) 123 final ændres forordning om oprettelse af Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO) samt forordning om oprettelse af Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) og Samhørighedsfonden (SF). Med forslag KOM(2025) 164 final ændres forordning om oprettelse af Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+). Med forslagene vil Kommissionen give medlemslandene mulighed for at omprogrammere samhørighedsmidler for programperioden 2021-2027 til relevante strategiske prioriteter, herunder forsvar og sikkerhed.

Forslagene forventes at have statsfinansielle konsekvenser i forhold til det danske bidrag til EU-budgettet i 2026 som følge af fremrykning af betalinger.

Regeringen ser med stor alvor på den aktuelle sikkerhedspolitiske situation og støtter Kommissionens arbejde med at sikre substantielle investeringer i europæiske forsvar og sikkerhed. Regeringen støtter i forlængelse heraf en mere strategisk anvendelse af samhørighedspolitikken med fokus på fælleseuropæiske prioriteter og merværdi, men vurderer det hensigtsmæssigt, at der stilles krav om national medfinansiering.

2. Baggrund

Kommissionen fremsatte den 4. marts 2025 ReArm Europe-planen, som har til formål at mobilisere betydelige investeringer i europæisk forsvar og sikkerhed. I den forbindelse varslede Kommissionen, at man ville fremsætte forslag, som indebærer fleksibilitet til, at medlemslande kan omprogrammere samhørighedsmidler i retning af forsvarsinvesteringer.

Endelig har Kommissionen i 2025 i dialog med medlemslandene foretaget en midtvejsevaluering af samhørighedspolitikken for programperioden 2021-2027.

På den baggrund har Kommissionen den 1. april 2025 fremsat en pakke bestående af to forslag. Med forslag KOM(2025) 123 final ændres forordning om oprettelse af Fonden for Retfærdig Omstilling (FRO) samt forordning om oprettelse af Den Europæiske Fond for Regionaludvikling (EFRU) og Samhørighedsfonden (SF). Med forslag KOM(2025) 164 final ændres forordning om oprettelse af Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+).

Forslagene er fremsat med hjemmel i hhv. TEUF-artikel 164, 175, 177 og 322, hhv. 175, 177, 178 og 322 og behandles efter den almindelige lovgivningsprocedure. Rådet træffer således afgørelse med kvalificeret flertal.

3. Formål og indhold

Forslagene har ifølge Kommissionen til formål at sikre bedre overensstemmelse mellem medlemslandenes udmøntning af samhørighedsmidler og EU's aktuelle strategiske prioriteter.

Tilpasninger af forordningerne for FRO, EFRU og SF lægger derfor op til, at medlemslandene frivilligt kan omprogrammere landefordelte samhørighedsmidler i retning af følgende fem strategiske prioriteter:

1. Forsvar, sikkerhed og østlige grænser herunder muligheden for at investere i dual-use infrastruktur, som også kan anvendes til militær mobilitet samt støtte til produktionskapacitet for virksomheder i forsvarsindustrien,
2. Energitransition, herunder muligheden for investeringer i transmissionssystemer og udrulning af ladeinfrastruktur,
3. Økonomisk tilgængelige boliger,
4. Resiliens på vandområdet, herunder støtte til digitalisering af infrastruktur,

5. Konkurrenseevne, herunder støtte til dekarbonisering af produktionsprocesser i alle virksomhedskategorier.

Tilpasninger af forordningen for ESF+ har til formål at muliggøre omprogrammering af midler i retning af øgede investeringer i opkvalificering af arbejdskraft inden for strategiske sektorer som forsvarsindustri, grøn omstilling og bilproduktion.

Justering af satser for præfinansiering og EU-medfinansiering

Forslagene lægger ikke op til at tilføre programmerne nye midler. Der gives alene mulighed for, at medlemslandene kan omprogrammere allerede landefordelte, men endnu uforbrugte midler, til de nævnte prioriteter.

For at tilskynde medlemslandene til at gøre brug af den øgede fleksibilitet, foreslår Kommissionen at øge præ- og medfinansieringssatserne for de midler, der omprogrammeres.

Konkret foreslås, at medlemslande vil kunne opnå 30 pct. præfinansiering og 100 pct. EU-medfinansiering i 2026 for de midler, der omprogrammeres til de nye strategiske prioriteter. Medlemslande, der i opfølgning på midtvejs-evalueringen omprogrammerer mindst 15 pct. af et EFRU- eller et ESF+ programs samlede midler for programperioden til de nye strategiske prioriteter, vil for dette program kunne opnå 34,5 pct. præfinansiering i 2026. Medlemslande med regioner, der deler grænse med Belarus, Rusland og Ukraine, vil kunne opnå 39,5 pct. præfinansiering i 2026 ved at omprogrammere mindst 15 pct. af en grænseregions samlede midler under et program til de nye strategiske prioriteter. Det foreslås også, at FRO-midler, der er en del af et EFRU eller et ESF+ program, kan opnå fleksibilitet. Dertil foreslås, at støtteberettigelsesperioden forlænges med et år for de programmer, der omprogrammerer mindst 15 pct. af deres samlede midler til de nye strategiske prioriteter. Dette gælder dog ikke rene FRO-programmer.

Betingelser for anmodning om midler

Kommissionen lægger op til, at medlemslandene senest to måneder efter forslagernes ikrafttræden skal oversende reviderede midtvejsevalueringer af samhørighedsprogrammer for at anvende de mere fleksible regler. Kommissionen vil efterfølgende vurdere forslagene med henblik på godkendelse af programmerne inden udgangen af 2025, så implementeringen af de reviderede programmer kan indledes primo 2026.

Formandskabets kompromisforslag

Det polske formandskab har hhv. den 28. og 29. april fremsat to kompromisforslag, som ikke adskiller sig væsentligt fra Kommissionens forslag. Der lægges dog med kompromisforslagene op til, at visse omprogrammeringer fortaget *forud* for midtvejsevalueringen, herunder midler der omprioriteres til Platform for strategiske teknologier for Europa (STEP), kan inkluderes i opgørelsen af omprogrammeringer og derved bidrage til at nå den tærskel (på 15 pct.), som udløser øget præfinansiering.

Dertil foreslås med kompromisforslagene endvidere, at rene FRO-programmer på lige fod med øvrige programmer kan få forlænget støtteberettigelsesperioden med et år.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet er medlovgiver på forslagene. Der foreligger endnu ikke en udtalelse om forslagene. Ledende næstformand og kommissær for samhørighed og reformer, Raffaele Fitto, præsenterede dog kort efter forslagernes vedtagelse pakkens elementer for Europa-Parlamentet. EPP, S&D, ECR og Renew var overvejende positive overfor pakkens elementer, mens PFE, De Grønne og The Left var mere kritiske.

Raffaele Fitto anmodede i forlængelse af forslagene om, at behandlingen af forslagene i Rådet og Europa-Parlamentet gennemføres ved hasteprocedure. Plenaren stemte for anmodningen fra Raffaele Fitto om hasteprocedure den 7. maj 2025.

5. Nærhedsprincippet

Kommissionen vurderer, at foranstaltninger på EU-plan er nødvendige for at sikre bedre overensstemmelse mellem medlemslandenes udmøntning af samhørighedsmidler og EU's nye strategiske prioriteter. Kommissionen vurderer, at det samme resultat ikke kunne være opnået lige så effektivt på nationalt plan. Regeringen deler Kommissionens vurdering, herunder at nærhedsprincippet er overholdt.

6. Gældende dansk ret

Forslagene er en forordning, der er direkte gældende i Danmark.

7. Økonomiske konsekvenser

Det fremgår, at forslagene ikke kræver tilførsel af midler til EU-budgettet.

Kommissionen angiver, at de øgede præ- og medfinansieringssatser kan medføre fremrykning af betalinger.

Forslagene medfører ikke samlet set en forøgelse af EU-budgettet, da der er tale om en omprogrammering af midler inden for eksisterende rammer, men kan indebære, at færre bevillinger bortfalder som følge af ikke-rettidig implementering.

Kommissionen vurderer, at forslagene vil medføre en nettofremrykning af betalinger for ca. 4,1 mia. euro i 2026. Skønnet er dog behæftet med usikkerhed og afhænger af, i hvilket omfang medlemslandene vælger at gøre brug af fleksibiliteten. Såfremt der sker en nettofremrykning af betalinger på 4,1 mia. euro, skønnes det danske EU-bidrag i 2026 isoleret set forøget med 690,4 mio. kr.

8. Høring

Forslagene har ikke været i ekstern høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Størstedelen af medlemslandene støtter forslagenes intention om, gennem samhørighedspolitikken, at fremme EU's strategiske prioriteter, herunder forsvar.

De foreløbige drøftelser blandt medlemslandene har centreret sig om bl.a. den nærmere definition af 15 pct. tærsklen, som udløser øget præfinansiering, herunder hvilke omprogrammeringer, som kan indregnes i opgørelsen. En række medlemslande har i den forbindelse arbejdet for at sænke tærsklen på 15 pct., mens andre medlemslande har udtrykt bekymring for uklarhed over budgetimplikationerne i 2026.

Dertil har enkelte medlemslande udtrykt præference for lavere præ- og medfinansieringssatser, om end der overvejende vurderes støtte til de foreslåede forhøjelser. Dertil har visse medlemslande efterspurgt juridisk afklaring på, hvorvidt forslagene potentielt kan åbne for en omgåelse af retsstatsmekanismen og de horisontale konditioniteter for samhørighedspolitikken.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen ser med stor alvor på den aktuelle situation og støtter Kommissionens arbejde med at sikre substantielle investeringer i europæiske forsvar og sikkerhed. Regeringen støtter derfor generelt tiltag, der fremmer medlemslandes investeringer i forsvar og sikkerhed også på kort sigt, hvilket forslagene vurderes at bidrage til.

Regeringen støtter i forlængelse heraf forslagenes overordnede formål om at sikre bedre overensstemmelse mellem medlemslandenes udmøntning af samhørighedsmidler og EU's aktuelle strategiske prioriteter.

Samtidig vurderes det generelt hensigtsmæssigt at stille krav om passende national medfinansiering af hensyn til at sikre, at også EU-støttede udgifter er underlagt en national prioritering i enkelte medlemslande, hvilket vurderes at give nationalt ejerskab og højere kvalitet. Regeringen arbejder ligeledes for fuld klarhed om forslagenes juridiske og økonomiske implikationer, herunder beskyttelse af budgettet via kobling til retsstatsprincippet og de horisontale grundbetingelser.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg. Grund- og nærhedsnotat er oversendt til Folketingets Europaudvalg den 30. april 2025.

Økonomiministeren forelagde den 5. marts 2025 Kommissionens ReArm Europe-plan til forhandlingsoplæg.